

CMA – společnost pro výzkum historického podzemí

Verze 1. 5. 2005

PRŮVODCE BÝVALÝM VOJENSKÝM PROSTOREM

RALSKO

Ladislav Lahoda
1990 – 2005

(zkrácená verze)

Opuštěná a vysídlená krajina, betonové bunkry, rozstřílené ruiny domů. Husté lesy, písčité pouště, bludiště skalních měst, bažiny. Ohořelé vraky vozidel, protitankové zátarasy, rezavé ostnaté dráty, nevybuchlá munice... Ne nejsme v Afghánistánu ani v bývalé Jugoslávii – jsme přesně 59 kilometrů na sever od pražského Václavského náměstí, ve středu bývalého vojenského prostoru Ralsko. Uprostřed 250 čtverečních kilometrů zvláštní krajiny...

k průvodci je nutno zakoupit mapu Máchův kraj – č. 15 zelené edice Klubu českých turistů, verzi 1996 nebo novější

Obecné informace

Bývalý vojenský prostor Ralsko (BVP).

[oficiální název byl Vojenský Výcvikový prostor Mimoň] - 250 km².

Přírodní zajímavosti

Kraj tvořen převážně pískovcem, dosti suchá oblast s nebezpečím požáru. Zákaz rozdělávání ohně. Polovina oblasti je prohlášena chráněným územím. Největším vodním tokem je Ploučnice. V prostoru se nacházejí skalní města, bažiny, pouště i suché planiny. Je zde množství skalních výklenků a sklepů, několik zřícenin hradů a zbytky původních vesnic.

Vojenské zajímavosti

Tato oblast byla vojenským cvičištem již za rakousko-uherska, později výcvikovým prostorem československé armády, wehrmachtu a sovětských okupačních vojsk až do roku 1990. Zajímavostí je, že se zde za II. světové války, vzhledem k otevřenému písčitému terénu, cvičily jednotky nacistického "Africacorpsu". V 50-tých letech zde prováděly výcvik jednotky bojující za samostatný Izrael. Mnoho zdejších vesnic bylo srovnáno se zemí. Oblast byla protkána sítí asfaltových cest a tankodromů.

Bylo zde jedno letiště [Hradčany], dvě tankové střelnice [Židlov a Bělá], množství bojových a výcvikových útvarů a muniční sklady.

Místopis

Oblast celého BVP spadá nově pod obec Ralsko (cca 1700 obyvatel).

Sídlem starosty a pyrotechnika jsou Kuřivody, zbytek místních obyvatel žije v obci Hradčany a v okolí Mimoně (Hvězdov, Ploužnice). Přírodním centrem oblasti je však město Mimoň. Pošta je v Mimoni, telefonní spojení ve všech obcích. Mobilním telefonem se lze dovolat z většiny prostoru. Nejbližší vlakové spojení je do Mimoně a Doks. Autobusy projíždějí Hradčany, Mimoň a Kuřivody. Jediný hotel je v Mimoni. Restaurace jsou v Mimoni, občerstvení v Hradčanech [saloon Osamělá Hvězda a hotelová restaurace na pláži], nově jsou otevřeny restaurace v Kuřivodech, Ploužnici, Hvězdově a další.

Úkryty

V celém kraji je množství vytesaných skalních bytů a sklepů, vojenských krytů a bunkrů a řada polorozpadlých budov, kasáren a paneláků.

Zdroje vody

Pitné vody je v kraji nedostatek, v podstatě je jen v obydlených oblastech. Ostatní vody je také málo, je lépe nosit sebou dostatečnou zásobu. K úpravě nalezené vody je nutná filtrace a chemické ošetření.

V textu je pitná voda označena PV, nepitná NV.

List Mapy

A4 Velenice

BVP zasahoval do tohoto listu mapy jen v J oblasti jižně od červené turistické značky. Největší zajímavosti se ale nacházejí mimo BVP.

Vojenské zajímavosti

Šance [J od Bohatic] - u žel. trati - vojenské opevnění z 18. stol.[chybné umístění na mapě, ve skutečnosti se nachází na kopci JZ odtud, u cesty do voj.prostoru].

Linie ŘOPků od Liščího vrchu okolo Giantu po Pertoltice pod Ralskem - pevnůstky z r. 1938, tzv. Liběchovská příčka - linie od Slaného a Žatce po Dubou a Ralsko. (ŘOP = ředitelství opevňovacích prací)

Místopis

Boží hrob - ve skále u silnice vytesaná kaple s barokními reliéfy z r.1711 (údajně vytesal hospodář Schille ze statku čp. 2). Od r.2002 vstup zamřížován, přesto byly reliéfy poškozeny neznámým vandalem.

Velenice a Svitava - poblíž obcí u silnice množství vytesaných sklepů z 18.-19.století.

Pustý kostel - uměle vyhloubené jeskyně ve skalách u silnice, často používané pro natáčení filmů. Asi těžba písku a mlecích kamenů z 15-16.stol. Pověst o chodbě od sochy Krista do vsi Svitava.

Lindavské komory - rozsáhlé podzemní sklady, za války nacistická továrna s krycím názvem Nautilus, později sklady zeleniny - cca 3500m³, 1732m², vrtaná studna 36m. Dnes unikátní podzemní motorkářský klub Pekelné doly.

Mezi Pustým kostelem a Lindavskými komorami je budova bývalé brusírny zrcadel (1767-1935), k ní vede podzemní tesaný náhon [v celé délce průchozí] s velkou kavernou po těžbě písku. Voda tudy tekla naposledy krátce v roce 1980. Na svahu nad silnicí je několik velmi zajímavých tesaných sklepů, některé volně přístupné. Dvě vytesané "keltské či germánské" skulptury nad nejvýše položeným sklepem byly v r.2002 poškozeny vandalem.

Asi 400m odtud proti proudu Svitávky je podzemní komora s jezem, sloužícím od roku 1767 jako zdroj vody pro náhon brusírny.

J od brusírny za potokem je býv. Tvrziště Výrov - popisováno jako skalní zámek loupeživých rytířů - četné skalní převisy s chodbami po těžbě písku, v nich neoficiální tábořiště.

Opuštěná kaple u Zákup u příjezdové cesty k lomu na Kamenickém vrchu má malé zazděné podzemí (márnici?) dnes přístupné jen větracím okénkem. Za kaplí stojí dva lomové domky - v nich staré skalní sklepy – dříve využívané jako sklady trhavin.

Úkryty

Náhon u brusírny zrcadel, Pustý kostel, Lindavské komory, sklepy, Tvrziště Výrov, Pískové převisy, Kaple u Zákup aj.

Zdroje vody

řeka Svitávka NV.

List Mapy

A5 Ralsko

BVP zasahoval do tohoto listu mapy J od červené turistické značky a V od silnice Mimoň – Vranov - Srní potok - Noviny p.Ralskem.

Přírodní zajímavosti

Průrva Ploučnice - ručně tesaná soutěska ze 16.století se dvěma tunely, pravděpodobně pro pohon hamru. Poblíž vyústění stála zřícenina brusírny zrcadel, k ní vede další podzemní náhon podél silnice od býv. rybníka ležícího směrem k Hamru (vtok zavalen, výtok je na soukromém pozemku u přestavované brusírny).

Vrch Ralsko - čedičová vyvěřelina se zříceninou hradu (postaven 1435, zpustl 1544) používanou jako hláska sov. armády. Výstup na vrchol je značně náročný, ale výhledy jsou za jasného počasí pěkné.

Vojenské zajímavosti

Nový Dvůr - opuštěné vojenské městečko, objekty byly střeženy armádou až do r. 1997. Objekt S6 u silnice u nejsev. rybníka je bývalá vodárna s podzemním vodojemem.

Svébořice - opuštěné vojenské městečko, objekty byly střeženy armádou až do r. 1997. Pod Hradovým vrchem (J od něho) je malý plechový muničák (zapuštěný v zemi). Mezi polorozbořenými objekty J od silnice je zajímavý tesaný sklep s betonovým stropem.

Velké Ralsko - dříve voj. objekt dnes účelově využit.

Místopis

Wollmannova vila (Wollman - býv. Sudetský zlatník, před odsunem prý ukryl 50kg zlata, půl roku potom zemřel) - zřícenina mezi Mimoňí a Pavlínem, předválečná stavba se zpustlou zahradou a zbytky sochařských děl. Ve sklepe hluboká studna tč. bez vody se zabetonovaným dnem, před vilou mělčí studna s vodou. V r.1998 vila zbourána a přístup ke studním zmizel pod násypem suti.

Hradový vrch - nad Svébořicemi, zbytky hradu zvaného Schanzenberg, zachovány násypy a příkopy.

Úkryty

Poškozené budovy základny Nový Dvůr a Svébořice

Zdroje vody

Ploučnice NV, objekt S6 u Nového Dvora PV.

List Mapy

A6 Děvín

BVP zasahoval do tohoto listu mapy J od červené turistické značky a JZ od čerchované čáry.

Přírodní zajímavosti

Široký kámen a Skalní divadlo - zajímavé pískovcové útvary. Poblíž Skalního divadla je malá skalní brána (asi 5x3m).

Vojenské zajímavosti

Hvězdov, Svěbořice - zbytky voj. objektů a motostřeleckých strelnic s pohyblivými terči.

V posádce Hvězdov sídlila 442. raketová brigáda Střední skupiny sovětských vojsk v jejíž výzbroji byly prostředky jaderného napadení. Základní výzbroj svazku tvořilo 18 raketových kompletů taktického dosahu R-70 TOČKA (SS-21).

Místopis

Stohánek - zbytky hradu na osamoceně skále postaveného 1431 a 1441 zničeného, v 18. stol. byl obýván poustevníkem, který zde vytesal výklenky křížové cesty. Hrad přístupný strmým schodištěm, nahoře zachováno jedno sklepení a zbytky vytesaných místností.

Děvín - zřícenina původně královského hradu z r. 1250 (Markvarticové), nikdy nebyl dobyt, ale od 17. stol. začal pustnout. V 16. stol. se zde začala těžit jílová železná ruda. Zachovány dva vstupy do štol pod hradbami a další vchod ve sklepení hradu. Historické sklepení ze 13. stol. je přístupné pouze ze dna 10m hluboké studny (cisterny) na horním nádvoří. Původní vchod do sklepení se zavalil v roce 1991. V podhradí je ještě jedna cisterna hluboká kolem 14m. Obě cisterny a vstupy do štol byly v r. 2000 zamřížovány.

V směrem pod hradem, ve stráni nad silnicí, je vstup do většího, pravděpodobně pivovarského sklepa. Asi 500m V od hradu se má, podle ústní tradice, nacházet v bažině utopený německý tank, po němž je prý místní voda rezavá.

J od Hamerského Špičáku je vrch Schächtenstein (372 m) s pěknými pozůstatky po těžbě železa na vrcholu. Pozor – nebezpečí pádu!

Holičky - zničená vesnice ze které se zachovalo množství vytesaných obytných místností, sklepů, maštalí ap. Užívání těchto místností vojáky je doloženo již koncem 19. století. V katastru obce je také zajímavý cca 33m hluboký vrt do neznámých podzemních prostor. Nad vsí prý mají být zbytky něm. bunkru odkud byla rozstřílena vesnice Černá Novina.

V údolí **Z** od Černé Noviny jsou zachovalé vytesané místnůstky bývalé vesnice Niederwald zničené při saském vpádu do Čech v roce 1630. Na **S** konci tohoto údolí je tzv. Divadlo - významný skalní amfiteátr s malou štolou po těžbě železa.

Hamr na jezeře - stará osada založená k těžbě železné rudy, v současnosti centrum útlumové těžby uranu.

Pod Širokým kamenem rozsáhlé podzemní skladiště důlních trhavin - střeženo (stav v r. 2002).

Zbiny - nepatrné zbytky hrádku, vytesaná komora v **S** úpatí nad silnicí.

Sklepy býv. vesnice Horní Svěbořice - směrem od Mimoně za tvrzištěm u silnice:

jednoduchý sklep, sklep se dvěma vchody, provalený sklep u 5m studny, sklep s výklenky, třípokojevý sklep, sklep s okénky (u beton. jímky), sklep u křižovatky (možno parkovat). Na stráni nad sklepy jsou hluboké - neoznačené studny!!

Lánův kopec - býv. vesnice Novina - množství zatopených sklepů a na kopci stará vodárenská nádrž, zcela suchá a přístupná po žebříku.

Úkryty

Stohánek, štola na Děvíně, sklepy Holičky, komora pod hrádkem Zbyny, sklepy V od ní u silnice. Vodárna na Lánově kopci. Sklípky u Niederwaldu.

Zdroje vody

Pramen 1km Z od Holiček NV, občasná louže u silnice pod Stohánkem napájená podzemní vodou NV, Vitákova studna Na Pince PV, mokřiny v rokli u býv. mlýna Novina NV.

List Mapy

B3 Provodín

BVP zasahoval do tohoto listu mapy pouze částečně a to V od linie Veselí, kóta 305,2 a zelená a modrá turistická značka.

Vojenské zajímavosti

Šance - opevnění z doby Josefa II. Ležící již mimo BVP, ale vojensky související se šancemi na listech A4 a B4.

List Mapy

B4 Hradčanské stěny

BVP zasahoval celý list mapy kromě oblasti JZ od silnice Pláž Borný-Břehyně až po Králův stolec.

Přírodní zajímavosti

Havraní skála s Hradčanskou vyhlídkou -

zvaná též Generál - rozhled přes letiště Hradčany po Ralsko a Českou Lípu, 50m od vyhlídky velký skalní převis s ohništěm, pořádají se zde skautské sliby.

Tvarožník - pískovcová skála s plechovou korouhví na vrcholu z roku 1909, od klubu horolezců EMPOR [jeden z prvních HO na našem území - rakouský].

Skalní brána - zajímavý pískovcový skalní most.

Psí kostely - dříve Hundskirche, vrchol skály podvrtný přírodními tunely, místy dotesávanými (asi již za středověku).

Havířský vrch - vytěžená železná žíla

Jindřichův kopec - vytesaná komora s dveřmi a oknem cca 10m nad úrovní terénu (později stanoviště hlídky SA).

Břehyně - ve skalách vytesaná průrva - výpusť rybníka přímo u silničního můstku u kapličky.

Skalní posed - malá vytesaná prostora vysoko ve skále přístupná tesanými schůdky. Leží pod vrcholem skalního hřebítka asi 700m **ZSZ** od Vysokého vrchu (387,3 m.n.m) v blízkosti zelené turistické značky.

Vojenské zajímavosti

Skalní brána - **J** od ní oplocený objekt s prefabrikovanými podzemními prostorami a cisternou (protistanice vysílací stanice u Skelné huti - navádění letadel na přistání).

Jelení vršek - **J** od něho 1km u asfaltové komunikace oplocený areál (2km **Z** od Eustachovy kaple), zachovalé objekty tzv. polygonu (budovy, zbytky zařízení, garáže, zkušební dráha, kryty, trhací jámy v roklích - **POZOR MUNICE!**) střežené armádou do r. 1998. Poté rozkrádáno...

Kóta 286,9 JZ od Eustachovy kaple - oplocený objekt se spalovnou, dříve se zde skladoval chemický odpad. **NEVSTUPOVAT! VSTUP BEZ PROSTŘEDKŮ INDIVIDUÁLNÍ OCHRANY ZAKÁZÁN !**

150m SV od Eustachovy kaple - podzemní betonový kryt, občas zaplavovaný vodou.

Getsemanská zahrada - rozsáhlé střežené armádní objekty.

Hradčany - bývalé vojenské letiště s přistávací dráhou dlouhou 2800m, **S** od něho technologické objekty letiště a bývalé velitelství letectva (jen částečně střežené a pronajímané). Původně travnaté letiště ČS. armády (dodnes zde zbyly dva podlouhlé hangáry na dvojplošníky) bylo přebudováno Luftwafe a koncem války na něm bylo mnoho poničených strojů (bombardování spojenci 16.4. a 29.4.45). Odtud odstartoval k nedokončenému přeletu jediný Fw-190 A-8 s ČS výsostnými znaky.

Za Rusů zde sídlil 236.stíhací bombardovací letecký pluk a část 131.smíšené letecké divize. Bylo zde asi 44 stíhaček MIG-21 a nezjištěný počet vrtulníků MI-24.

J od letiště u rybníku Držník opuštěné rozsáhlé muniční sklady a sklady sudů s pohonnými hmotami.

S od letištních úľů - podzemní nádrže na letecké palivo.

Místopis

Osamělá Hvězda - stylová občerstvovací stanice s parkovištěm na břehu Hradčanského rybníka. Malá zoologická zahrada s místní faunou.

Eustachova kaple - opuštěná kaple s poškoz. malbami [vede k ní terénní cesta].

Šance - vojenské stavby z poloviny 18.stol. - údolí přehrazené příkopem s valem, po stranách opevněná návrší [valy a zákopy].

1 km **Z** od Jeleního vršku jsou na vrcholu malého návrší dvě šachtičky po těžbě jílové železné rudy, obě v hloubce cca 7m zasypané. V roce 2004 byly zabezpečeny mříží.

Třetí šachtička v Borečském polesí byla kdysi zamaskována zasypáním pískem a je dnes předmětem výzkumu CMA.

Podzemní komora – “poustečna dvou poustevníků” leží pod převisem u lesní cesty na tzv. *Hlavu* - přesně uprostřed mezi kótami 286,9 a 288,2. Jedná se asi o rozšíření dávné štolky. V okolí jsou znatelné další zasypané vchody do podzemí .

Úkryty

Bunkr u Skalní brány, muničák **J** od letiště, komora v Jindřichově kopci, bunkr v obci Hradčany (100m **Z** od silnice v prodloužení přistávací dráhy), posedy v bažinách **V** od parkoviště Travní rokle, převisy a výklenky na březích Ploučnice [**J** od Eustachovy kaple (na **S** břehu) a **SV** od Tvarožníku (na **J** břehu)], Eustachova kaple a kryt 150m **SV** od ní, převis u Hradčanské vyhlídky. Objekty tzv. polygonu **J** od Jeleního vršku. Poustečna dvou poustevníků.

Zdroje vody

Osamělá Hvězda PV, řeka Ploučnice NV, bažiny jižně od letiště NV, voda v okolí letiště NV - ropné látky!

List Mapy

B5 Velká Buková

BVP pokrýval celý rozsah tohoto listu mapy.

Přírodní zajímavosti

Studánka - umělá vodní nádrž, dříve na mytí vojenské techniky.

Velká Buková - pískovcový vrch s velkým rozhledem, na vrcholu i na okolních kopcích světelné naváděcí stožáry. Na vrcholech stožárů možná ještě jsou umístěny „vrcholové knížky“ jakéhosi extrémního občanského sdružení.

Vojenské zajímavosti

Za hájovnou Skelná huť, až na konci asfaltové silnice, **J** od vrchu Borová, je býv. objekt naváděcí stanice letadel s pertinaxovými stožáry a malým podzemním muničním skladem (protistanice leží u Skalní brány – list B4). V r. 1998 byly stožáry skáceny.

Hvězdov a Ploužnice - dříve vojenské objekty v bývalých vesnicích. Od r.2000 nové osídlení. Penzion, restaurace, nová výstavba. Připravuje se stavba kempu. Některé objekty dosud patří armádě – **STŘEŽENO**.

Motostřelecká střelnice s polorozpadlými věžemi 1km **V** od Hvězdova (**S** od nejjihnějšího rybníka).

Strážov - zbytky vesnice, množství sklepů i dvoupatrových, vesnice měla i vodovod, v okolí vsi systémy zákopů a zemljanek, na kótě 320,8 zbytky strážišťe kupecké stezky. Plocha vsi měla být základnou pro odpalování mobilních raket SCUD [dolet až ke střelnicím v Baltském moři]. Stával zde valdštejnský zámeček kde slavil 1935 narozeniny Konrád Henlein. V korunách stromů v okolí vsi dosud zavěšeny tabulky se seznamy sov. vojáků.

Velká Buková - 1,5km **SSV** od vrcholu je velký opuštěný sklad poblíž silnice Kuřivody-Mimoň.

Kuřivody - sídlo starosty, pyrotechnika a komunita Volyňských čechů, mnohé opuštěné vojenské sklady. Nová výstavba. Za Rusů sídlo 5.protiladlové raketové brigády, jejíž hlavní odpalovací plocha byla na Jezové hoře.

Jezová hora - **SZ** od ní u cesty do Kuřivod opuštěný muniční sklad, **JV** od ní na pláni stojí poničený objekt býv. stanoviště protivzdušné obrany PVO (v jeho areálu se zachoval dokonce krytý bazén), na **SZ** konci pláně na kraji lesa jsou podzemní pancéřové zemljaneky.

Místopis

Jezová hora - **J** od ní na stráni nad potokem je několik hraničních kamenů bývalé hranice ČSR-Sudety.

Vrchol Jezové hory - vodárna sbírající vodu ze starých těžebních šachet a lůmků v okolí.

Ve skalách **SZ** od kóty 330,6 je jeden sklípek či jeskyňka.

Jezová - zříceniny základny útvaru SA v místě bývalé vesnice.

Úkryty

Sklepy na Strážově, muničák pod Jezovou horou, vysílací stanice u Skelné huti, objekt **SSV** od Velké Bukové, domek na **V** konci přistávací dráhy, stanoviště PVO u Jezové hory a jeho pancéřové zemljaneky, věže motostřelecké střelnice **V** od Hvězdova.

Zdroje vody

Studánka NV, Hradčanské rybníky NV, Kuřivody PV.

Studna na Strážově - NEPOUŽÍVAT !!!

Vodárna na Jezové hoře PV - uzamčena.

List Mapy

B6 Židlov

*BVP zasahoval celý list mapy mimo oblast **JV** od čerchované čáry tj. oblast obce Horní Rokytá.*

Přírodní zajímavosti

Hřebínek a Olšina - v terénu velmi zřetelná rokle, pozůstatek po těžbě železa. Na místě vesnice Olšina hluboká studna (cca 45m) překrytá panelem a řada suchých a obytných sklepů.

Skály 1km **J** od kóty 380,9 dříve u vesnice Okna, ve skalách velká vytesaná obytná prostora, sklepy vesnice Okna však leží **JV** od skal u silnice pod kótou 327,6.

Šlapka - zbytky hradu - 2 komory ve skále nad zříceninou kamenného stavení.

Horní Krupá - v místech bývalé vesnice množství vytesaných sklepů. Od nich na sever směrem k Židlovu další významné sklepy podél cesty a jedna 10m hluboká neoplocená! studna (200m **Z** od kóty 368.3 vlevo na svahu nad cestou). Vysoko nad cestou jsou zříceniny Krupského dvora, rozlehlé opevněné stavby na jejímž nádvoří stojí památný strom – lípa malolistá, stáří 300 let, obvod kmene 852cm.

Vojenské zajímavosti

Jablonec, též Jablonečko - opuštěné město po příslušnících sov. armády, téměř zachovalé do 10/2000 kdy začalo jeho bourání. **J** od něho na kopci opuštěné rozsáhlé garáže tanků a raketových tahačů. **J** od nich na kótě 407,6 oplocená dopadová plocha letecké střelnice, přístupná, ale nebezpečná – NEVYBUCHLÁ MUNICE!

Židlov - tanková střelnice v prostoru od Kuřivod po Hřebínek, v místě býv. vesnice Židlov na Zadním vrchu již opuštěný bunkr policejního pyrotechnika. **SZ** od bunkru oplocené signalizační zařízení na řízení palby. Nedaleko se od roku 1990 nacházela trhačí jáma na likvidaci nalezených výbušnin.

Trhačí jáma byla v roce 2001 přesunuta k uzavřené asfaltové silničce uprostřed plání.

Západně od kóty 327,6 v nejjihnějším ohybu silnice těsně u křižovatky lesních cest - pancéřové zemljanky, v r. 1994 již polozасыpané.

Horní Krupá - **SV** od ní na pláni stával rozsáhlý vojenský tábor tvořený dřevěnými kasárenskými domky, naposledy použitý při natáčení filmu Bumerang a seriálu Zdivočelá země. 1998 domky srovnány se zemí, zbyly jen betonové základy.

Malý podzemní rozvaděč poblíž Zadního vrchu u severnější silnice.

Místopis

Tvrziště Zbynsko - nepatrné zbytky hradu a pod ním u cesty vytesané Pustevny - několik komor s krbem, okny a schodišti (viz přiložený článek z časopisu).

Křída - býv. vesnice s nepatrnými zbytky hradu pův. jmenovaného Krucemburk.

Nový mlýn Zourov – Na místě bývalého mlýna je ve skále množství tesaných prostor: maštale, garáž, sklady, obytné místnosti. Asi 50m **J** je sklep se studnou NV.

Židlovská obora - celý prostor Židlova a okolí je od r. 2000 oplocen (3790 ha), průjezd zůstal zachován díky roštovým mostům přes které zvěř nepřejde, **VJEZD** motorovým vozidlům **ZAKÁZÁN**, chodci a cyklisté mohou kromě pěti mostů používat množství žebříkových přelezů.

Úkryty

Tvrziště Zbynsko, město Jablonec, garáže nad Jabloncem, místnost ve skalách u býv. vesnice Okna, sklepy vesnice Okna, rozvaděč u Zadního vrchu, sklepy býv. vesnice Horní Krupá. Komory hradu Šlapka, maštale Zourov

Zdroje vody

Jablonec - pramen ve sklepě za panelákem PV, bažiny Ploužnického potoka NV, Horní Krupá - občasná nádrž NV, velké jezírko v rokli 700m **ZJZ** od kóty 394.9 - Olšina - NV.

Bývalý mlýn Zourov – betonová studna v osamoceném sklepě – NV.

List Mapy

C4 Bezděz

BVP zasahoval do tohoto listu mapy v SV oblasti za Máchovou cestou, jen hrad Bezděz byl veřejnosti přístupný.

Vojenské zajímavosti

V oblasti V od Slatinných vrchů je množství zákopů a zemljanek již téměř zaniklých.

Zdroje vody

Obec Bezděz PV.

List Mapy

C5 Vrchbělá

BVP zasahoval do tohoto listu mapy S od linie vyznačené kótami 362,9-336,7-307,3-315,3.

Vojenské zajímavosti

Tanková střelnice Bělá - obrovská plocha **J** od Vrchbělské rokly. Na **J** okraji u Obecního dolu jsou řídicí věže střelnice, odtud na **V** v údolí říčky Bělá – donedávna střežený voj. objekt (autopark, kinosál apod.), dnes zdevastováno. Na kraji střelnice, je současný motokrosový areál.

Spálený les - 0,5km **S** od Vrchbělské rokly - dopadová plocha protitankových raket [dosud je zde možno nalézt množství střepin a výjimečně i nevybuchlou municí].

Stará Mělnická cesta - dříve formanská cesta (kopírující prastarou stezku českým královstvím do Žitavy), změněná na těžko průjezdný tankodrom. Vojenská cesta střelnicí dnes prochází více na **V**.

Lysá Hora - celá oblast **V** od silnice – azylové středisko Ministerstva vnitra Bělá-Jezová - oploceno, v jeho areálu byly sklady jaderných hlavic pro rakety SCUD.

Sklady jaderných hlavic - (podzemní haly, jeřáby, dieselagregáty, pancéřové dveře, trezorové skříně, sociální zázemí, rozvody stlačeného vzduchu, nabíjecí stanice akumulátorů ap.) do 12/2000 opuštěné, ale zcela zachovalé, počátkem roku 2001 byly zdevastovány sběrači barevných kovů. 12/2004 místní úřady zahrnuly všechny vchody do skladů zeminou.

K výstavbě uvedených objektů došlo po jednání představitelů členských armád Varšavské smlouvy v roce 1966 v rámci tzv. akce "Javor". Sovětská armáda je převzala v prosinci 1968. Jádro každého ze dvou komplexů tvořil podzemní skladovací objekt o rozměrech cca 24 x 6 x 6 m. Doplnovala jej kasárenská budova pro ubytování 170 vojáků a umístění potřebných kanceláří štábu, garáž, kotelna a kulturní dům s kinosálem pro 200 osob. První speciální svazek, tzv. raketová technická základna, zaujal své stanoviště ve VVP Mimoň 20.2.1969. Zmíněné sklady nepatřily do složení Střední skupiny sovětských vojsk, jejich kontrolu prováděl pouze starší představitel Hlavního velitele spojených ozbrojených sil členských států Varšavské smlouvy. Zástupci ČSLA rovněž neměli do skladovacích objektů přístup. Sovětská armáda sklady opustila v první etapě stahování svých vojsk z území bývalého Československa. Měření radiační situace, provedené poté čs. armádou, bylo negativní a proto velení čs. armády dospělo k závěru, že jaderné hlavice se pravděpodobně v tomto území nenacházely.

Úkryty

řídicí stanoviště terčů na střelnici, bunkry na střelnici, řídicí věže střelnice, posedy u Staré mělnické cesty.

Zdroje vody

Polozatopené bunkry střelnice NV.

List Mapy

C6 Dolní Krupá

BVP zasahoval do tohoto listu mapy SZ od linie: kóta 307,2-Radechov-Dolní Krupá.

Vojenské zajímavosti

Mezi Jezovou a Dolní Krupou (S od silničky u vodárny) - rozsáhlá ubytovací zařízení sov. armády používaná pro vojska přesouvaná z bývalé NDR do Ruska - dnes polorozpadlá. Na jaře 1999 začalo bourání těchto objektů.

Zdroje vody

možná v býv. vodárně mezi Jezovou a Krupou

Množství informací z historie Ralska a okolí Velenic se můžete dozvědět v knize:

TAJNOSTMI PODZEMÍ
LADISLAV LAHODA

Po stopách legend a příběhů z temnot
Českým podzemím od hradních sklepů až k podzemním továrnám

Pod povrchem České republiky se rozprostírají pozůstatky tajemné podzemní říše – důlní šachty a štoly, podzemní lomy, studny, chodby v základech hradů či městských čtvrtí, labyrinty kanalizačních stok i několikapatrových sklepů, krypty, hrobky i vybetonované komplexy podzemních továren a krytů. Jsou opředeny mnoha bájemi a pověstmi. Skutečné příběhy, které se tu odehrály, však byly mnohem zajímavější. Kniha *Tajnostmi českého podzemí* vás zavede přímo do míst dávných i méně dávných událostí a zprostředkuje vám také zvláštní tajemnou atmosféru podzemí.

Obsah

Kostry v temnotách...
V hlubinách pod Prahou
Největší pražské katakomby
Lomy Amerika
Tajemství Lindavského trojúhelníku
Tajemství hradní studny
Houska - hledání vstupu do pekla
Ralsko – neznámá země uprostřed Evropy
 jaderná hrobka
 staré časy
 pohled shora
Zámek maltézských rytířů
Údolí smrti
 benzinové peklo
 vrtulníky z hlubin
Tajemství betonových monumentů
Přísně tajná jeskyně
Dvanáct podivných lebek
Falešný železniční tunel
Höhle Leitmeritz
...kostry v temnotách
Závěr
Rejstřík

Nakladatelství Lubor Kasal
ISBN 80-903465-2-9
vázané 170 stran
92 čb fotografií, 32 barevných a 10 plánek
cena v knihkupectví 279 Kč, přímo u autora 250 Kč

Zajímavosti

V roce 1996 si jedna švýcarská firma pronajala od společnosti PRIVUM (správa voj. prostoru) letištní plochu Hradčany. V noci zde přistál vojenský letoun se švýcarskými znaky a jeho posádka pomocí mobilních osvětlovacích těles a radaru uvedla do provozu přistávací dráhu. Večer druhého dne zde přistál neznámý neidentifikovatelný létající objekt šířky 5-6m, délky 10m a výšky cca 4m, bez křídel a kol. Náčelník generálního štábu armády genmjr. Nekvasil uvedl, že doprovod tohoto stroje zajišťovaly letecké síly AČR. On sám se byl na něj podívat, ale odmítl ho komentovat. Zkoušky tohoto stroje probíhaly po tři noci. Dle popisu svědků by se mohlo jednat o zvláštní kombinaci vznášedla s tryskovými motory. Dle pozdějších zjištění měl objekt nafukovací křídla.

Podobný případ pozorování obdobného objektu se stal 4.1.1998 u obce Srní ve 20.15 hod. - v tuto dobu byl zaznamenán výskyt vojska a techniky v nedalekém BVP Ralsko.

Obě informace jsou z časopisu Fantastická fakta 5/98 a ověřeny u místních obyvatel.

V r. 1995 se na Židlově a na letišti natáčel film Poslední přesun, v r. 1993 v celém prostoru velkofilm Stalingrad, v r. 1999 se v okolí Kuřivod a v Jablonečku točil film o válce v Jugoslávii a v r. 2000 na letišti film Tmavomodrý svět.

11.7.2003 byl v na letišti v Ralsku překonán světový rekord v dopravě vody hasičskými hadicemi. Za účasti 1418 hasičů a při použití 154 čerpadel a 2635 hadic byla voda z Hradčanského rybníka dopravena na vzdálenost 52 kilometrů a 700 metrů.

Důležité telefony (bez záruky)

Starosta obce Ralsko (Kuřivody) – 487 863 444

pyrotechnik mjr.Bilický (Kuřivody) - 487 863 455

Policie Mimoň – 487 862 601

Městská Policie Mimoň – 487 862 505

Městský úřad Mimoň – 487 862 401

Policie Stráž pod Ralskem – 487 851 144

Policie Doksy – 487 872 333

Informace v průvodci pocházejí z vlastních terénních průzkumů CMA,
historických záznamů a kronik.

Data o posádkách Sovětské armády a jaderných skladech jsou z ústředního voj. archivu.
Některé údaje byly získány z vyprávění místních obyvatel a vzpomínek bývalých příslušníků armády
a mohou se rozcházet se skutečností.

© Ladislav Lahoda CMA – veškerá práva vyhrazena
bez souhlasu je kopírování, jiné rozmnožování
a publikování zakázáno